

Донченко Т.В.,
канд. екон. наук, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Олійник А.В.,
старший викладач кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні, як країні з ринковою економікою, роль податків як активних фіскальних регуляторів економічного зростання та суспільного розвитку істотно посилюється. В умовах євроінтеграційних процесів, які започатковані в Україні виникає необхідність розбудови демократичного суспільства, що потребує створення адекватної йому податкової системи, спроможної через перерозподільний механізм забезпечити соціальну гармонію та фінансово-економічну рівновагу в країні.

Однак, як показує вітчизняна практика, постійні реформи системи оподаткування не вирішують основних проблем справляння податків, таких як великі масштаби тіньової економіки, ухилення від сплати податків, обтяжливе податкове навантаження, нестабільність податкового законодавства, що в цілому знижує економічну активність суб'єктів підприємництва та негативно відображається на фіскальній достатності держави.

За роки незалежності податкова система України стала потужним джерелом доходів держави, забезпечуючи понад 75 % доходів до зведеного бюджету країни. І протягом цього періоду уряд постійно шукає нові шляхи вдосконалення системи оподаткування. На початковому етапі було встановлено високий рівень податкових ставок та високий податковий тягар, але поступово держава перейшла до зменшення податків і оптимізації пільг [1].

Завдяки реформам у Податковому законодавстві за останні кілька років відбулася низка позитивних перетворень у сфері оподаткування, найвагомішими з них є: зменшення кількості малоефективних податків і зборів; спрощення адміністрування податків і зборів через подання звітності в електронному вигляді, зменшення тривалості податкових перевірок, упорядкування кількості та причин таких перевірок; запровадження нових штрафів; упорядкування спрощеної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва через диференціацію рівня податкового навантаження для представників малого бізнесу та розширення сфери застосування спрощеного режиму оподаткування; скорочення та переорієнтація податкових пільг (авіа-, суднобудування, альтернативна

енергетика, харчова промисловість і сільське господарство, готельний бізнес, IT-сектор) [2].

До функцій органів державної влади, закріплених нормами Податкового кодексу України, під час проведення адміністрування податків належать: надання послуг платникам податків у ході виконання ними своїх обов'язків з розрахунку, декларування та сплати податків і зборів; здійснення контролю з виконання платниками податкового законодавства; вирішення спорів, що виникають під час застосування податкового законодавства; забезпечення відповідальності за порушення податкового законодавства як платників податків, так і органів державної виконавчої влади; здійснення примусового стягнення податків, не сплачених у встановлені терміни, та вжиття заходів, спрямованих на поновлення платоспроможності платників податків [3, с. 127].

У цілому функції, покладені на органи державної влади щодо адміністрування податкових платежів в Україні, в основному відповідають міжнародній практиці оподаткування. Основна відмінність полягає в якості забезпечення належних умов і значному спрощенні необхідних процедур під час виконання податкового обов'язку платниками.

Так у міжнародній практиці відбулося максимальне спрощення форми податкової декларації, де зазначаються лише показники, що мають значення для визначення суми податку, який підлягає сплаті (середньостатистична європейська податкова декларація для фізичних осіб включає 4–10 рядків, для корпорацій – 15–30). У нашій дійсності до форми податкової звітності включено максимальну кількість даних, що дають змогу вести контроль. Як результат, форма декларації передбачає 32 рядки та 17 додатків різного обсягу, крім фінансової звітності, що подається з декларацією.

У міжнародній практиці, забезпечення прийняття податкової звітності в електронному вигляді, в основному з використанням віддаленого доступу через мережу Інтернет є нормою. Декларація вважається неподаною лише тоді, коли вона фактично не подавалася. Процес прийняття податкової звітності в Україні в першу чергу спрямований на забезпечення зручності адміністратора податків і сьогодні не користується популярністю у платників податків, адже не завжди добре працює дистанційно через неналежну технічну готовність адміністратора і платника.

Є відмінності щодо надання консультацій з приводу податкового законодавства та процедур, які мають виконуватись платниками податків та адміністраторами. Так у світовій практиці здійснюється надання платникам податків актуальної та об'єктивної інформації з питань застосування податкового законодавства, і зводяться до мінімуму додаткові процедури, які мають виконуватись платниками під час виконання своїх обов'язків. В Україні також здійснюється надання платникам податків актуальної та об'єктивної інформації з питань застосування податкового законодавства, але трактування норм податкового законодавства подається з урахуванням необхідності виконання плану надходжень. Знову ж таки не на користь

платників податків, здійснюється зведення до мінімуму додаткових процедур, які мають виконуватись адміністратором податків.

Водночас необхідно окреслити окремі риси модернізації податкового адміністрування розвинених західних країн, зокрема: вдосконалення організаційної структури; впровадження нових технологій; підвищення кваліфікації працівників податкових служб; оптимізація процесів обробки даних; впорядкування інформаційних потреб у розрізі кожної функції податкового адміністрування та перегляд технологічних процесів (Інтернет, Oracle, веб-послуги, Інтранет); використання економіко-математичних і статистичних методів під час відбору об'єктів для проведення податкових перевірок; масова звірка даних із податку з доходів фізичних осіб [4].

Отже, система оподаткування України не повною мірою відповідає вимогам ринкової економіки та суспільних відносин і вимагає кардинальної заміни окремих елементів податкових механізмів. На нашу думку, для розвитку податкової системи доцільно: послабити податкове навантаження на платників податків за рахунок зниження ставок окремих податків; здійснити податки нейтральними щодо всіх категорій платників податків шляхом скасування цілої низки пільг та винятків в оподаткуванні, а також спростити адміністрування всіх податків.

Вважаємо, що основним завданням удосконалення податкового адміністрування в Україні є його формування відповідно до моделі «взаємних зобов'язань». Для цього необхідно забезпечити: проведення подальшої роботи з удосконалення нормотворчої техніки з метою конкретизації та усунення неоднозначного трактування окремих норм; підвищення ефективності роботи податкових органів через упровадження автоматизованого обміну інформацією між податковими органами та іншими органами державної влади у сфері регулювання й забезпечення електронного звіряння даних; створення простих форм звітності та зменшення кількості додатків до неї; забезпечення підвищення рівня автоматизації процесів складання й подання декларацій платниками до податкових органів; упровадження дистанційних методів перевірок, що не приведе до адміністративного навантаження на платника (наприклад, проведення перехресних перевірок звітів платників та їх порівняння з ключовими даними промисловості замість візитів до платників і перевірки документів); організацію співпраці з платниками податків, щоб вони мали можливість вчасно й добровільно заповнювати й подавати податкові декларації, шляхом попередження платників про настання строку подачі декларацій, надання кваліфікованої допомоги під час складання звітності, забезпечення зручних умов подання звітності (відсутність черг, належна культура обслуговування, перевірка даних декларації після її подання тощо).

Список використаних джерел

1. Радова О. В. Оподаткування в Україні: нововведення, тенденції та проблеми розвитку [Електронний ресурс] / О. В. Радова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні

відносини та світове господарство. - 2018. - Вип. 20(3). - С. 11-14. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcsg_2018_20\(3\)__4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcsg_2018_20(3)__4)

2. Безкрєвна А.В. Перспективи розвитку податкової системи: зарубіжний досвід. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 1. С. 21–27.

3. Стратегія розвитку ДКРС на період до 2015 року, затверджена наказом Головного контрольно-ревізійного управління України від 6 березня 2009 р. № 46 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/category/32570>.

4. Борисюк О.В. Система адміністрування податків України та напрями її вдосконалення й модернізації / О. В. Борисюк, К. С. Оліферчук // СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ. Випуск 2 (02), - 2016. – С. 70-75.

Олійник А.В.,

старший викладач кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Із розвитком інформаційних технологій та засобів телекомунікації в світі почала формуватися «цифрова економіка». У наш час найбільш масштабно застосування цифрових технологій відбувається на сегментах фінансового ринку, що внесло суттєві зміни в процеси обігу та торгівлі фінансовими інструментами. Стає очевидним, що в найближчі роки з фінансового ринку можуть зовсім зникнути платіжні картки, більшість банків будуть надавати послуги в інтернеті, а всі грошові операції користувачі виконуватимуть з допомогою «гаджетів». Тому нагально постає питання ефективного управління податковою системою України в умовах цифрової економіки.

У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р, під цифровою економікою розуміють: «Діяльність, в якій ключовими факторами виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані – як числові, так і текстові. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, швидкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну економіку, трансформуючи її від економіки, що споживає ресурси, до економіки, що їх створює» [1].

Очевидно, що цифрова економіка базується на використанні інформаційних систем і технологій, Інтернет ресурсів, сучасних засобів зв'язку і телекомунікацій. В Україні протягом 2007–2015 років відбувалося поступове збільшення кількості користувачів Інтернету з 1,37 млн до 6,09